

вичерпно врегулювати таку важливу сферу суспільних відносин, як цивільний оборот вогнепальної зброї.

DOI <https://doi.org/10.30525/978-9934-26-453-5-40>

LEGAL FRAMEWORK FOR REGULATING ARMS TRAFFICKING IN UKRAINE

ПРАВОВІ ЗАСАДИ РЕГУЛЮВАННЯ ОБІГУ ЗБРОЇ В УКРАЇНІ

Timashov V. O.

*Doctor of Law, Professor,
Professor at the Department of
Administrative, Financial
and Information Law,
State University of Trade and
Economics*

Тімашов В. О.

*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри
адміністративного, фінансового
та інформаційного права
Державний торговельно-економічний
університет*

Salnyk S. S.

*1st-year student of the Faculty
of International Trade and Law,
State University of Trade and
Economics*

Сальник С. С.

*студентка 1 курсу 8 групи
факультету міжнародної торгівлі
та права
Державний торговельно-економічний
університет*

Актуальність теми даного дослідження виражається у наявній політичній ситуації в Україні. З початку повномасштабного вторгнення Росії на територію нашої держави питання обігу зброї, її регулювання віднайшло нові сенси. Вбачаючи це, вважаємо актуальним проаналізувати адміністративно-правовий режим обігу зброї в Україні, розкрити особливості контролю в умовах воєнного стану.

Останні два роки в Україні є досить великі скупчення військової техніки, які використовуються для боротьби проти країни-агресора. Ввезення з-за кордону зброї контролює Міністерство оборони України, Міністерство внутрішніх справ України, а також відділ контролю за обігом зброї. Яким гарним не був би нагляд, все одно існують угруповання, які незаконно постачають вогнепальну зброю в Україну, після чого реалізують її на так званому «чорному ринку». Так, у 2023 році Національна поліція викрила торговців зброєю і вилучила понад п'ять тисяч одиниць вогнепальної зброї [1].

Аналізуючи українське законодавство, яке регулює обіг зброї у країні, можна визначити дві великі проблеми. Перша полягає у тому, що нормативні акти регулюють не всі можливі правовідносини щодо обігу зброї, друга – відсутність цільової настанови, відповідного адміністративно-правового режиму, необхідність існування якого для ефективного регулювання обігу зброї в Україні не викликає сумнівів. Обидві проблеми виникають з однієї причини – відсутність Закону України «Про зброю». Майбутній закон повинен мати повний перелік предметів, які належать до категорії «зброя» та повинні бути врегульовані всі можливі правовідносини, що пов'язані з обігом визначених предметів [2, с. 83].

Визначаючи зміст режимного регулювання, у ньому вирізняють елементи залежно від особливостей суспільних відносин, які підлягають регулюванню – це учасники, соціальний зв'язок між ними, а також об'єкти, з приводу яких ці відносини здійснюються. Якщо за основу брати розподіл адміністративно-правових режимів на групи залежно від мети встановлення, то режим обігу зброї належить до таких, метою встановлення яких є забезпечення, громадської безпеки.

Характеризуючи певний адміністративно-правовий режим, насамперед треба встановити мету його застосування. Відсутність належного контролю за обігом зброї загрожує життєвим інтересам особистості, суспільства і держави, що охороняються законом. Основною метою адміністративно-правового режиму обігу зброї є забезпечення прав та захист особистості й суспільства від загрози, що виникає з приводу незаконного обігу та застосування різних видів зброї.

Серед ознак, які характеризують правовий режим, є, по-перше, чітко виражене коло суспільних відносин, які він регулює, та які виділено за однорідним об'єктом правовідносин, по-друге, – це чітко зазначена цільова спрямованість регулювання [2, с. 81–83].

Система функцій адміністративно-правового механізму формування та реалізації державної політики у сфері обігу зброї в Україні становлять:

1) стратегічно-цільова функція, у межах якої відбувається комплексне визначення мети, завдань, методів, пріоритетних напрямів розвитку державної політики у сфері обігу зброї в державі.

2) нормативно-забезпечувальна функція, завдяки якій суб'єкти нормотворчої діяльності (законодавець та державні органи, їхні посадові особи, які створюють і приймають підзаконні акти) встановлюють, змінюють, скасовують певні норми, що передбачають правила і стандарти.

3) соціальна функція, що виявляється у впливі на суб'єктів і процеси у сфері обігу зброї таким чином, щоб їхня поведінка не завдавала

шкоди здоров'ю людей, їхній соціальній безпеці, навколишньому середовищу, а також сприяла створенню певних суспільних благ.

4) контрольно-наглядова функція, яку держава здійснює з метою перевірки дотримання і виконання поставлених завдань, прийнятих рішень та їх правомірності [3, с. 146–147].

Розглядаючи питання щодо спрямованості адміністративно-правової системи обігу зброї, можна сказати, що вона забезпечується не лише адміністративним правом. Система обігу зброї тісно пов'язана з іншими галузями права, насамперед з цивільним, оскільки воно регулює питання власності, купівлі-продажу речей.

Повноцінний закон щодо регулювання користування зброєю необхідний у наш час. Задля того, щоб уникнути суперечок, які особи можуть володіти, а яким це категорично заборонено. Елементами обігу зброї є: виробництво зброї, її ремонт, торгівля, передача, придбання, колекціонування, експонування, облік, зберігання, носіння, перевезення (перенесення), використання, вилучення, утилізація, ввезення та вивезення з території України, а також контроль з боку уповноважених державних органів за дотриманням установлених правил щодо здійснення кожного без винятку виду правовідносин у визначеній сфері [4, с. 142].

Відповідне регулювання зброї дасть можливість особі діяти правильно і повною мірою використовувати свої права та виконувати обов'язки, які встановлені адміністративно-правовим режимом. Має бути створений єдиний нормативно-правовий акт, який буде упорядковувати всі ці питання. Звісно, в Україні існують закони, у яких прописаний обіг зброї: Закон України «Про оборонні закупівлі», а також накази МВС, але їх недостатньо для повноцінного регулювання, особливо під час воєнного стану.

У статті 3 Конституції України зазначається, що людина, її життя і здоров'я, честь і гідність, недоторканність і безпека – це найвища соціальна цінність держави. Саме тому наявність єдиного закону, який би регулював обіг зброї надважливий для нашого життя та правопорядку.

2019 року до Верховної Ради України був внесений на розгляд проект Закону про обіг зброї, але він не був досконалим, оскільки у 2020 році його було повернуто на доопрацювання ініціатору внесення [5].

У зв'язку з новими реаліями України, до проекту Закону про зброю доцільно було б додати пункт, стосовно перевірки психоемоційного стану військовослужбовців після повернення з фронту, на яких би позиціях вони не були. Практика з 2014 року і до сьогодні вказує на те, що багато осіб, які повернулися, мають проблеми з психікою, депресію,

пригнічений емоційний стан, високий рівень агресії, що може стати причиною протиправного поведіння зі зброєю і підвищення рівня злочинності в Україні.

У червні 2023 року в Україні запрацював Єдиний реєстр зброї, який значною мірою пришвидшує отримання інформації про зареєстровану зброю, спрощує процедуру отримання дозволів. У час глобальної діджиталізації цей крок Міністерства внутрішніх справ є досить прогресивним, оскільки зараз значно збільшилася кількість осіб, які мають у своєму володінні зброю та отримання інформації щодо неї в онлайн-режимі є дуже зручним.

Підсумовуючи вищезазначене можна зробити висновок, що адміністративно-правовий режим обігу зброї в Україні вимагає детального додаткового вивчення і вдосконалення, повинен бути спрямований на забезпечення захисту життя та здоров'я громадян, громадської безпеки, підтримання правопорядку, охорони прав і свобод людини й громадянина.

Література:

1. Національна поліція України. *Just a moment...* URL: <https://www.npu.gov.ua/news/natspolitsiia-vyluchyla-ponad-5-tysiach-odynyts-vohnepalnoi-zbroi-ta-18-mln-boieprypasiv-i-naboiv-rezultaty-roboty-za-rik> (дата звернення: 16.03.2024).
2. Бокій О. М. Адміністративно-правовий режим обігу зброї в Україні. *Repository.title.prefixРепозитарій ОДУВС : Головна*. URL: <https://dspace.oduvs.edu.ua/items/f7e9abf6-07f2-4d84-9d68-8797f34c7291> (дата звернення: 14.03.2024).
3. Шумейко Т. А. Адміністративно-правові засади формування та реалізації державної політики у сфері обігу зброї в Україні. *DSpace Repository : Home*. URL: <https://elar.naiiu.kiev.ua/items/51035df6-a095-4360-8101-fa7cbfe5546a> (дата звернення: 14.03.2024).
4. Дулгер В. В. Особливості правового регулювання обігу зброї в умовах дії надзвичайних адміністративно-правових режимів. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2022 р. DOI: <https://doi.org/10.32850/sulj.2022.3.22> (дата звернення: 14.03.2024).
5. Офіційний портал Верховної Ради України. *403 Forbidden*. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=66594 (дата звернення: 14.03.2024).